

BOLETIN MENSUAL DA CULTURA GALEGA

Ano XVII ★ Ourense 15 de Marzal de 1935 ★ Núm. 135

XOAN ANTONIO SACO ARCE

ALGUNHAS NOTAS BIOGRÁFICAS

Por PAULINO PEDRET CASADO.

No renacemento centífico e literario que a nosa Terra presenciou a mediados do século XIX interviñeron diversos sacerdotes. Fora dos moitos que consagraron a súa atención continuada ás ciencias eclesiásticas, como Santiago Viqueira, coengo da Catedral Compostelán e o sonado Profesor da Universidade Domingo Cortés, e dos que se serviron do armonioso idioma castelán pra dar expresión ao seu talento crítico e a súa erudición filosófica como o esquencido Xosé M.^o Eustaquio Carracido, (nado en Santiago en 29 de Marzal de 1801 e morto en 1.º de Outono de 1847) ou aos seus

sentimentos poéticos, como o infeliz Félix Moreno Astray, (nado en 1841 e morto o 21 de Abril de 1880), hai dúas figuras gloriosísimas dentro da nosa doce literatura galega, nos que non se lles ten aínda feito a debida xustiza: Xoan Antonio Saco Arce e Antonio López Ferreiro, que por mais que a maior parte das obras deles están escritas en castelán tamén honraron a nosa querida lingua, o primeiro coas súas poesías, a colección de cantigas, refráns e contos populares e sobre todo coa súa Gramática Galega tan rica en

observazóns, e o segundo coas súas eruditas e ben escritas novelas. Da enorme importancia de López Ferreiro na nosa historia literaria, penso escribir longamente noutra ocasión; hoxe vou reducirme a dar unhas notas en col da vida do virtuoso sacerdote, asinado pensador e documentado gramático ourensán.

Conozo de estudos sobre él o breve artigo que no intre da súa morte adicoulle Balbín de Unquera no número 18 de Outono de 1881 da «Ilustración Gallega y Asturiana», e o estudo fisiognómico que asegún un retrato, que se garda no Instituto de Ourense, escribiu o meu amigo o intelixente e infatigabel Vicente Risco, no número 15 de Nadal de 1927 da revista galega NÓS.

Para este traballo valínme dos datos que fornece o expediente académico que de Saco Arce existe na Universidade de Santiago.

Asegún copia da partida de bateo naceu na freguesía de San Martiño de Alongos, concello de Toén, a unha légoa de Ourense o 8 de Marzo de 1835, e non de 1836 como adoitan dicir moitos que escriberon en col da vida do insigne humanista galego. Nos anos 1846-48 cursou segundo e terceiro de Filosofía no Instituto de Ourense, e nos 1848-50 cuarto e quinto da devandita Facultade na Universidade de Santiago. En Outono de 1849 vivía na Carreira do Conde núm. 16 desta cidade. O 5 de Xullo de 1850 recibeu o grado de Bacharel en Filosofía, e no curso seguinte, (1850-51) encetou estudar Teoloxía na nosa Universidade. Os cursos 1851-54 pasounos no Seminario de Ourense, onde aprobou os tres primeiros anos de Teoloxía e fíxose acreedor ao agarimo do Bispo Lastra Cuesta, mais tarde Cardeal Arcebispo de Valladolid; pero a comenzos do Outono de 1854 voltamos atopalo en Santiago onde prosegue os estudos de Teoloxía ata finar o sétimo curso dela en 1858. O 2 de Outono de 1856 recibeu o grado de Bacharel nesta Facultade sendo presidente do Tribunal o sabido sacerdote Domingo Cortés, i-en 1858 outiña a Licenciatura con premio extraordinario, léndo no exercicio unha concisa e moi ben pensada disertazón en col da falsedade do Protestantismo, que se conserva engadida ao expediente. Varias das poesías colleccionadas en 1878 e publicadas entón, entre elas unha adicada ao saudoso Vesteiro Torres, (morto en 1876), foron compostas daquela.

No 9 de Nadal de 1858 foi nomeado catedrático interino de Grego do Instituto de Pontevedra, cárrago que ocupaba aínda en Nadal de 1862. Por este tempo habíase ordeado de presbítero en Nadal tamén de 1861 i-estudiado o Doctorado de Teoloxía na Universidade de Madrid en 1862. O 29 de Xullo de 1863 foi nomeado Catedrático de Latín e Grego do Instituto de Castellón, e trasladado moi axiña ao de Ourense, substituindo ao humanista e poeta galego Xosé García Mosquera, dende o 16 de Marzo ata o 13 de

Abril de 1864 na cátedra de Retórica que volveu ocupar máis tarde á morte deste ocorrida o 19 de Santos de 1868. O 6 de Outono de 1866 recibía o grado de Bacharel en Filosofía e Letras coa calificación de Sobresaliente na Universidade de Santiago. Ao ser promulgada a Constitución de 1869, non quixo xurala e renunciou a súa cátedra, que recobrou o 11 de Marzal de 1873, conservándoa ata a súa morte no 14 de Setembro de 1881. No 1872 fora proposto pra Académico correspondente da Española por Cánovas, Hartzembusch e Valera, e a súa vida finou en Ourense despois dunha doenza de tres anos, e aos poucos días de ter chegado dunha viaxata emprendida pra restaurar a súa saúde.

